

SỨ MỆNH NGƯỜI THẦY VÀ TRÁCH NHIỆM ĐÃI NGỘ, CẢI THIỆN MỨC SỐNG, NÂNG CAO TRÌNH ĐỘ, CHẤT LƯỢNG ĐỘI NGŨ NHÀ GIÁO VÀ CÁN BỘ QUẢN LÝ GIÁO DỤC

NGŨT - ThS. Nguyễn Huy Thông¹

I. NHẬN THỨC VỀ SỨ MỆNH CỦA HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC TRONG XÃ HỘI

Trong xã hội loài người, ở các quốc gia trên thế giới hầu như đều có chung một nhận thức về tầm quan trọng và sứ mệnh cao cả của giáo dục giống nhau. Họ luôn đề cao và tôn vinh nghề dạy học. Xã hội luôn biết ơn và quý trọng những người thầy giáo, cô giáo đã truyền thụ kiến thức, tri thức mới, kỹ năng và cao hơn nữa là những phẩm chất tốt đẹp nhân cách đạo lý làm người. Ở Việt Nam trong bất cứ thời kỳ nào của lịch sử, *"Tôn sư trọng đạo"* đã trở thành một truyền thống của dân tộc, nét đẹp văn hóa mang đậm tính nhân văn sâu sắc. Và xã hội khẳng định: *"Không thầy đố mày làm nên"*. Hay thường răn dạy: *"Qua sông thì bắc cầu Kiều. Muốn con hay chữ phải yêu lấy Thầy"*.

Thầy giáo Nguyễn Tất Thành, lãnh tụ vĩ đại của dân tộc, Bác Hồ muôn vàn kính yêu của chúng ta rất quan tâm đến sự mệnh của giáo dục. Trong bức thư gửi Hội nghị giáo dục toàn quốc tháng 03/1955 Bác Hồ viết: *"Trách nhiệm nặng nề và vẻ vang của người thầy là chăm lo cho con em của nhân dân thành người công dân tốt, người lao động tốt, người chiến sĩ tốt, người cán bộ tốt của nhà nước"*.

Bác Hồ nhắc nhở thầy cô giáo: *"Giáo viên phải chú ý cả tài, cả đức. Tài là văn hóa cách mạng, đức là chính trị. Muốn cho học sinh có đức thì giáo viên phải có đức... cho nên thầy giáo, cô giáo phải gương mẫu, nhất là đối với trẻ con"*. Từ khi lãnh đạo cách mạng Việt Nam cho đến nay. Đảng ta, Nhà nước ta đều có nhiều chủ trương, nhiều chính sách, nghị quyết quan trọng, để chỉ đạo cho nền giáo dục cách mạng không ngừng lớn mạnh và phát triển. Đất nước ta đã tiến hành ba cuộc cải cách giáo dục (năm 1950 - 1956 và năm 1979).

Trong văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XIII (26/1/2021) đã chỉ ra: *"Đổi mới mạnh mẽ chính sách đãi ngộ, chăm lo xây dựng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục... Sắp xếp đổi mới căn bản các cơ sở đào tạo sư phạm, thực hiện đồng bộ các cơ chế, chính*

¹ Phó chủ tịch Hội Khoa học-Tâm lý giáo dục Khánh Hòa.

sách và giải pháp để cải thiện mức sống, nâng cao trình độ, chất lượng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục”.

Đây là một mệnh đề rất quan trọng, toàn diện, nhằm tạo đà mới, xung lực mới để tạo được đột phá mang tính cách mạng cho giáo dục cất cánh.

Thấm nhuần lời dạy của tiền nhân: “Hiền tài là nguyên khí quốc gia, nguyên khí thịnh thì thế nước mạnh, nguyên khí suy thì thế nước yếu mà thấp hèn” (Tiền sĩ Thân Nhân Trung thời Lý đề bia Văn Miếu Quốc Tử Giám). Phải chăm lo đến ngành giáo dục một cách mạnh mẽ, toàn diện, đồng bộ mới xuất hiện nhiều hiền tài, thì nguyên khí quốc gia thịnh, thế nước sẽ mạnh.

Tổ chức Unesco (Tổ chức giáo dục, khoa học và văn hóa Liên Hợp Quốc) năm 1974 nhấn mạnh: “Không có một sự tiến bộ nào, sự thành đạt nào có thể tách khỏi sự tiến bộ và thành đạt trong lĩnh vực giáo dục của quốc gia đó. Và những quốc gia nào coi nhẹ giáo dục hoặc không đủ tri thức và khả năng cần thiết để tiến hành sự nghiệp giáo dục một cách hiệu quả thì số phận quốc gia đó xem như đã an bài và điều đó còn tồi tệ hơn cả sự phá sản”. Thủ tướng Lý Quang Diệu lãnh đạo đất nước Singapore nhỏ bé nhưng phát triển vào bậc nhất Châu Á từng phát biểu với các nhà lãnh đạo Việt Nam vào ngày 17/1/2007: “Thắng cuộc đua trong giáo dục sẽ thắng trong kinh tế”.

Con người là tài sản quý giá nhất của mỗi quốc gia. Muốn phát huy cao sức mạnh của nguồn lực con người thì phải quan tâm toàn diện, đồng bộ từ việc tuyển chọn, đào tạo, đãi ngộ, chăm lo cải thiện mức sống. Nâng cao trình độ chất lượng của đội ngũ nhà giáo, cán bộ quản lý giáo dục hiện nay. Đây là một việc cực kỳ quan trọng và cấp bách mà lãnh đạo của Đảng, Nhà nước, từ trung ương đến địa phương và toàn thể xã hội. Mọi người dân phải nhận thức cho rõ và hành động thật hiệu quả thì chắc chắn ngành giáo dục sẽ bứt phá vươn lên ngang tầm khu vực và thế giới. Như vậy chúng ta mới thực hiện được mục tiêu mà Đại hội Đảng lần thứ XIII đã đề ra, đưa đất nước ta trở thành nước công nghiệp phát triển vào năm 2030 và nước công nghiệp phát triển thu nhập cao năm 2045.

II. ĐẢNG VÀ NHÀ NƯỚC TA ĐÃ THỰC HIỆN NHIỀU GIẢI PHÁP CHO NGÀNH GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

1. Nhà nước có chính sách tôn vinh và quy định cụ thể để nhà giáo được nghỉ ngơi phục hồi sức khỏe.

- Những nhà giáo có đóng góp tích cực cho sự nghiệp giáo dục từ cấp cơ sở đến trung ương đều được xét và suy tôn các danh hiệu cao quý như:

- + Huy chương vì sự nghiệp giáo dục.
- + Danh hiệu nhà giáo ưu tú, nhà giáo nhân dân.
- + Danh hiệu giáo viên, giảng viên dạy giỏi các cấp v.v...

+ Được tặng bằng khen giấy khen vào các dịp tổng kết năm học, các đợt thi đua hoặc có thành tích đột xuất trong hoạt động giáo dục.

- Đảng và Nhà nước đã lấy ngày 20 tháng 11 hàng năm để xã hội, phụ huynh và học sinh tôn vinh và thể hiện tình cảm trân quý nghề dạy học.

- Nhà nước có quy định cụ thể về chế độ lao động, giảng dạy của nhà giáo ở mỗi cấp học, và các loại hình đào tạo. Mỗi năm nhà giáo trong các nhà trường đều nghỉ hè được 2 tháng và được hưởng chế độ nghỉ lễ, Tết v.v... như các cán bộ công chức khác do nhà nước quy định.

- Về chế độ tiền lương: Thang lương, bậc lương cũng được thiết kế cao hơn trong thang bậc lương hành chính sự nghiệp. Bên cạnh đó được hưởng phụ cấp đứng lớp từ 30% => 35% => 45% => 50% => 70% mức lương cơ bản (được quy định cho các loại trường lớp, vùng miền khác nhau theo quy định của nhà nước). Sau khi đủ thời gian công tác đến tuổi nghỉ hưu được hưởng chế độ phụ cấp thâm niên. Ngoài những chế độ cơ bản trên, nhà nước còn quy định một số chế độ giúp cho nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục ở những vùng sâu, vùng xa, biên giới, hải đảo giảm bớt khó khăn như: phụ cấp thu hút, trợ cấp một lần cho những nhà giáo nhận nhiệm vụ ở những vùng khó khăn, phụ cấp bãi ngang, phụ cấp những vùng sâu, vùng xa đặc biệt khó khăn mà mức phụ cấp lên đến 70% mức lương cơ bản. Nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục còn được chế độ phụ cấp mua và vận chuyển nước ngọt, nước sạch để sinh hoạt, phụ cấp lưu động ở những điểm trường của vùng núi, hải đảo, có các lớp ghép thì giáo viên được hưởng chế độ phụ cấp dạy lớp ghép. Nếu dạy tiếng dân tộc thiểu số thì giáo viên được hưởng phụ cấp dạy tiếng dân tộc thiểu số. Những giáo viên làm việc trong môi trường có yếu tố độc hại thì được phụ cấp độc hại, bồi dưỡng sức khỏe để làm việc. Những nhà giáo dạy trẻ khuyết tật, dạy các môn năng khiếu nghệ thuật thì được hưởng chế độ phụ cấp đặc thù. Ở những nơi thiếu thốn nhà ở thì giáo viên được ở nhà công vụ, được trang bị phương tiện nghe nhìn. Những cặp vợ chồng nhà giáo có nhu cầu nhà ở được vay tiền mua nhà, con em họ đến tuổi đến trường thì được giảm mức học phí. Nhà giáo được quan tâm khám chữa bệnh hàng năm v.v... Nhà nước còn ban hành chính sách thu hút những người có tài vào công tác trong ngành giáo dục. Sinh viên các trường sư phạm đều được hưởng chế độ học bổng có thể sử dụng mà ăn học trong những năm ngồi trên ghế nhà trường, đỡ gánh nặng lớn cho gia đình.

Nhìn chung những chế độ mà nhà nước ưu tiên cho nghề dạy học đã phản ánh đầy đủ sự quan tâm của Đảng và Nhà nước đối với đội ngũ nhà giáo. Những chính sách đó đã giải quyết được những khó khăn tạm thời cho nhà giáo, động viên để họ an tâm phục vụ cho sự nghiệp giáo dục đào tạo.

2. Nhà nước đã tạo điều kiện bồi dưỡng nâng cao năng lực chuyên môn và nghiệp vụ cho đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục.

Song song với việc chăm lo cải thiện vật chất cho đội ngũ giáo viên và cán bộ quản lý các cấp, Nhà nước có chính sách bồi dưỡng nâng cao nhận thức chính trị, chuyên môn cho đội ngũ giáo viên các cấp như:

- Bồi dưỡng đại trà giáo viên học tập chính trị hàng năm sau khi đã nghỉ hè, chuẩn bị vào năm học mới.
- Bồi dưỡng các chuyên đề chuyên môn sâu cho các giáo viên dạy ở các cấp học.
- Bồi dưỡng phương pháp dạy học mới được cập nhật thông qua các đề tài nghiên cứu trong nước và học hỏi những tiến bộ của các nước phát triển..
- Bồi dưỡng cán bộ quản lý giáo dục, tạo nguồn đội ngũ cán bộ quản lý (cán bộ quản lý các cấp).
- Bồi dưỡng chương trình thay sách giáo khoa mới v.v...

Nhìn chung đội ngũ nhà giáo luôn được cập nhật tình hình chính trị, thời sự tổng quát, hệ thống nên bản thân họ được nâng cao nhận thức, giúp bản thân tiến bộ hơn, nâng cao hiểu biết để làm tốt nhiệm vụ của mình trong nhà trường. Các chính sách tự bồi dưỡng, bồi dưỡng ngắn hạn, bồi dưỡng tập trung nhằm nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, tay nghề, để chuẩn hóa năng lực chuyên môn, nghiệp vụ, tay nghề theo yêu cầu phát triển của ngành giáo dục được Đảng và Nhà nước luôn quan tâm.

III. ĐÁI NGỘ CẢI THIỆN MỨC SỐNG, NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐỘI NGŨ NHÀ GIÁO VÀ CÁN BỘ QUẢN LÝ GIÁO DỤC - ĐỀ XUẤT KIẾN NGHỊ

Trong những năm qua đất nước ta còn nhiều khó khăn, kinh tế còn chậm phát triển, nước ta mới thoát khỏi nước nghèo nhưng nhà nước đã dành nguồn kinh phí đáng kể để đầu tư cho ngành giáo dục đào tạo. Đây là một ghi nhận rất đáng trân trọng. Tuy vậy chúng ta cũng phải đánh giá cho toàn diện, khách quan để tiếp tục rút kinh nghiệm.

- Ở tầm vĩ mô phải nâng cao nhận thức, tư duy trong thời bình đối với ngành giáo dục và phải đầu tư ngân sách giáo dục ở mức cao nhất. Nếu như trong chiến tranh đầu tư cho quân đội lớn nhất thì thời bình phải đầu tư cho giáo dục ở mức cao nhất. Những năm qua theo cơ chế xin - cho nên ngành giáo dục chưa quản lý tốt kinh phí của nhà nước giao, còn dàn trải trong phân bổ, đầu tư thiếu sự hợp lý do vậy để lãng phí không nhỏ trong việc phát huy hiệu quả của nguồn kinh phí nhà nước giao. Bộ Giáo dục - Đào tạo tham mưu chưa tốt, chưa đi thật sát thực tế nên người thụ hưởng là giáo viên bị ảnh hưởng.

- Do cơ chế, do thể chế, do quản lý ở các cấp mà mỗi nhà giáo chưa được sự đãi ngộ xứng tầm, để cải thiện mức sống cho chính bản thân và được nâng cao chất lượng chuyên môn nghiệp vụ cho mình được đầy đủ hơn.

- Nhiều quy định còn dàn trải, và nhiều giải pháp chấp vá nên “liều thuốc” chưa đủ mạnh để chữa lành “vết thương” đói nghèo kéo dài của nghề giáo. Nếu như tập trung mạnh hơn, có trọng điểm hơn chắc chắn sẽ cải thiện đời sống nhà giáo lên một mức mới và chất lượng giáo dục chắc chắn sẽ tốt hơn.

- Việc bồi dưỡng nâng cao chất lượng chuyên môn nghiệp vụ tay nghề cho nhà giáo yếu từ khâu tuyển chọn người đủ tiêu chuẩn vào ngành sư phạm. Việc bồi dưỡng chuyên môn nghiệp vụ nâng cao trình độ chuẩn hóa đội ngũ nhà giáo .v.v... Một số cơ sở được quyền đào tạo bồi dưỡng làm chưa tốt, có nơi làm chạy theo kinh tế, ví dụ: mở lớp đào tạo từ xa ngành nuôi dạy trẻ trình độ đại học. Chăm sóc nuôi dạy trẻ là một cái nghề yêu cầu cầm tay chỉ việc, để cô thạo nghề, yêu nghề, có kỹ năng, có phương pháp chứ không phải chỉ cung cấp một mớ lý thuyết, với trình độ trung cấp hoặc cao hơn là cao đẳng là tốt, không cần đến chuẩn hóa đại học từ xa. Đào tạo như vậy là lãng phí, quỹ lương của nhà nước tăng lên mà chất lượng chuyên môn lại kém.

Từ các vấn đề đã trình bày, xin đề xuất một số kiến nghị

- Phải nâng cao nhận thức ở mức cao cho hệ thống chính trị từ trung ương đến các cơ sở địa phương và rộng ra toàn xã hội, để ai ai đều thấy được tầm quan trọng hàng đầu của sự nghiệp giáo dục và đào tạo, xây dựng xã hội hùng cường, văn minh trong kỷ nguyên số, thời đại số. Từ đó đổi mới tư duy, đột phá về thể chế, tạo cơ chế lành mạnh, minh bạch mà phát triển giáo dục. Huy động sức mạnh tổng hợp và mọi nguồn lực trong xã hội, để xã hội hóa hoạt động dạy học ở trình độ cao. Bất chấp với các tiến bộ của khu vực châu Á và thế giới. Phấn đấu đến năm 2030 giáo dục Việt Nam ngang tầm khu vực châu Á và đến năm 2045 giáo dục Việt Nam phải ngang tầm thế giới.

- Muốn thực hiện nghị quyết của Đại hội Đảng lần thứ XIII đã chỉ ra: “*Đổi mới mạnh mẽ chính sách đãi ngộ, chăm lo xây dựng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục ...*” thì trước hết phải tiến hành rà soát lại một cách có hệ thống các văn bản, quy định đã áp dụng đối với ngành giáo dục từ trước đến nay. Để từ đó loại bỏ những quy định không còn phù hợp. Tích hợp những nội dung hợp lý và phải soạn thảo những quy định mới với tinh thần đổi mới mạnh mẽ cả chính sách lẫn đãi ngộ. Phải tạo được sự đột phá về thể chế để thu hút và phân bổ các nguồn ngân sách từ nhà nước và xã hội phục vụ tốt cho giáo dục.

- Song song với việc tạo sự đổi mới mạnh mẽ chính sách đãi ngộ đối với nhà giáo, thì việc sắp xếp đổi mới căn bản các cơ sở đào tạo sư phạm và xây dựng trường học ngày càng chất lượng, phục vụ trong các nhà trường cũng được Đảng ta định hướng rất cụ thể.

Mạng lưới trường sư phạm được quy hoạch theo vùng, trong những năm vừa qua một số trường cao đẳng sư phạm ở địa phương thi nhau lên thành trường đại

học đa ngành mà lơ là việc đào tạo ngành sư phạm. Việc sắp xếp lại mạng lưới cơ sở đào tạo sư phạm một cách khoa học, hợp lý để luôn có nguồn giáo viên ổn định, chất lượng tốt là rất cần thiết. Và phải có chính sách tốt để tuyển chọn người yêu nghề sư phạm, có tài, có đức, đào tạo họ thành nhà giáo tốt. Phải tạo được cơ chế minh bạch, công khai trong học tập, sử dụng nhà giáo, để ai đó muốn tham những tiêu cực cũng không làm được. Có cơ chế chặt chẽ để phòng xảy ra tiêu cực, hối lộ, tham nhũng trong đào tạo, điều động và sử dụng cán bộ.

- Muốn có trò giỏi thì phải có thầy giỏi, người thầy giỏi sẽ là khuôn mẫu cho học sinh noi theo. Người thầy giỏi sẽ truyền cảm hứng lành mạnh, tốt đẹp để đào tạo ra được lớp người tốt cho xã hội. Nhà nước cần phải có những dự án lớn nhằm thay đổi hẳn lối dạy truyền thống sang dạy phát huy khả năng sáng tạo của mỗi học sinh. Nếu giáo dục cứ luẩn quẩn bơi mãi trong cái ao tù, không vượt để vươn ra biển lớn thì mãi mãi chúng ta vẫn phải chịu kém cỏi. Chăm lo xây dựng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục vừa tài, vừa đức, vừa hồng, vừa chuyên là yêu cầu xuyên suốt mà ngành giáo dục đào tạo phải tham mưu thật tốt, để nhà nước có chính sách đúng đắn và đột phá, giúp giáo dục có bước tiến đột phá, nhảy vọt. Mỗi nhà trường, mỗi cơ sở đào tạo phải tự chỉnh đốn, tự rút kinh nghiệm trong thực tiễn. Học hỏi những mô hình đào tạo quản lý tiên tiến của nước ngoài, vận dụng vào thực tiễn hiện nay, để tự làm mới mình trong thời đại công nghệ 4.0, thời đại trí tuệ nhân tạo, điện toán đám mây ngày càng được ứng dụng sâu rộng trong lĩnh vực giảng dạy và giáo dục đào tạo.